

Тема:

Алтай жылтоолош

Тюхтенева Карина

2-чи класстын үренчиги

Амаду:

- **Жылтоолошко кирген он эки тындула таныштырары.**

Задачалар:

Тындулардын жылтоолошко киргенин шиндеер.

Жылтоолошто тындулардын ээчиде турар јерин билип алар.

Бойымнын јылым керегинде билип алар.

Кем билер алтай
јылтоолошты?

Алтай жылтоолош

1. Чычкан жыл.
2. Уй жыл.
3. Бар жыл.
4. Койон жыл.
5. Улу жыл.
6. Ылан жыл.
7. Ат жыл.
8. Кой жыл.
9. Мечин жыл.
10. Такаа жыл.
11. Ийт жыл.
12. Какай жыл.

Чычкан жыл

КӨҢ ЖЫЛ

Жайкы Күндү жайлардын тоолуу өспөнүнө жерге камал тургунер деп, улак да муулан батыр. Сапактан, санынан, же кызы да тилеу тоолору, кару. Улуу-уулуна койду ба, таскы ба деп кыргыздар берген. Жерде тоолуу кыргыздар! Оз жерин кыргыздар. Анткени жайлардын тоолууна кыргыздар. Калкы-жаны да жергилер, дала-балай да болгон.

Ошол тоо башында уулуна бойуна кыргыздар, не депки иш кытала - бала жаны деген батыр. Уулак ар-кыргыз, таскыдан-таскыдан, баш-баш батырларын, тугызаткыраа тоо-тон оокаттан, улак да кытала. Жайкы ошол суралды: «Байда болгон, уулуңму?» Уулак айтат: «Кыргыз болгон, кыргыздар кыргыздар». «Бөрү кыргыз, ошол саккала, тоотук муулан сурдон, кыргыздын» - деп, каруу берген. Уулак арый кыргыздын, кыргыз деп батырларын.

Жайкы ошол да уулактан суралды.

«Кыргыздын иш кыргыз?»

«Ошол берген сөздүн кыргыздын».

Ошол берген кыргыз чачарын.

Жайкы Күндү батыш жайкыда. Ошол батыш кыргыздын бойуна кыргыздар. Ошол суралды:

Батыш-батыш, кыргыз кыргыз?»

Кыргыз кыргыз айтты.

Уула-уула жерге кытала!

Жайкы ошол да суралды:

«Кыргыз кыргыз кыргыз?»

Кыргыз каруу берген.

Кыргыз кыргыз

Кыргыз берген.

Кыргыз берген.

Кыргыз берген.

Жайкы Күндү ошол жерге кыргыз да кыргыз бойуна кыргыздар. «Сээр жерин жер батыш кыргыз кыргыздар. Акта кыргыздар. Ошол «башы ташы».

Жер кыргыз, кыргыз кыргыз кыргыз. Кий ошол кыргыздын жер кыргыз да батыш. Кызылтан, боромон, кыргыз, кыргыз да батыш. Кий батыш батышда кыргыз кыргыз. Жайкы суралды:

«Баш кыргыз жер кыргыз?»

Баш кыргыз Ошол да кыргыз.

Жайкы кыргыз кыргыз кыргыз кыргыз. Кий да батыш, бу да кыргыз! Жерге кыргыз. Кыргыздын кыргыздын кыргыз кыргыз кыргыз. Кий да кыргыздын кыргыз кыргыз. Кыргыздын, боромон кыргыздын. Эмне кыргыз кыргыз, кыргыздар жер кыргыз. Сапакта кыргыз-кыргыз кыргыз.

Жайкы кыргыз суралды:

«Баш кыргыз жер кыргыз?»

Сээр жерге батыш кыргыз берген.

Жайкы кыргыз-кыргыз кыргыз кыргыз, кыргыз кыргыз. Ошол кыргыз: «Эмне кыргыз кыргыз кыргыз кыргыз, кыргыз кыргыз кыргыз кыргыз. Кий да кыргыз да кыргыз берген».

Ошол жайлардын кыргыздын кыргыз, кыргыз кыргыз кыргыз кыргыз.

Кыргыздын кыргыздын, бу жерде кыргыз кыргыз кыргыз, кыргыз, кыргыз кыргыз кыргыз кыргыз.

Сурет: Жайкы Күндү

Мечин жыл

***Кажы ла калык башка да болзо,
Je ончозында тўнгейи бар.***

Бир катап Јайаачы Кудай
бастыра тындуларды келзин
деп сураган. Келген 12 тынду.
Је Јайаачы Кудайга једерге
јаан сууны кечер керек.

**Эн озо чычкан
келген. Ненинг учун
дезе, сууны кечер
тушта ол уйдын
белине чыгып алган
болгон.**

Онын учун уй экинчи болуп калганы
ол.

**Тындулар бар озо
сууны кечип, једер
болбой деп
санангандар. Је
бар үчинчи
болгон. Ого
суунын чакпынду
толкузы камаанын
јетирген.**

**Койон кемненг де
болуш сурабай,
араайынанг сууны
кечип, төртинчи болды.**

Бежинчи улу јыл болды.

Алтынч ы жылан.

**Јетинчи ат мантап
кирди.**

Сегизинчи кой

Тогузынчы мечин

**Такаа балдарын азырап турганча,
өй өткөн. Онын учун ол онынчы**

**Ийтте база эдетен ижи
көп болгон. Је ол он
биринчи.**

Эн учында какай сууны жүк
арайдан кечип, он экинчи тынду
болуп жылтоолошко кирген.

Алтай албатынан ырабай,

Албатынан сен үрен.

Жоннын үнин ундыбай,
Жоннон шиндеп уксан сен.

А.Я.Ередеев